Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 10. 1999, sp. zn. 2 Cdon 1052/97, ECLI:CZ:NS:1999:2.CDON.1052.1997.1

Číslo: 54/2000

Právní věta:

Rozsudek, kterým soud vůči osobě zapsané jako vlastník nemovitosti v katastru nemovitostí (žalovanému) určí, že státní podnik (žalobce) má k této nemovitosti právo hospodaření, je způsobilým podkladem pro změnu zápisu vlastnických vztahů v katastru nemovitostí potud, že na jeho základě se zapíše do katastru vlastnické právo státu a právo hospodaření příslušného státního podniku.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 27.10.1999

Spisová značka: 2 Cdon 1052/97

Číslo rozhodnutí: 54

Číslo sešitu: 8

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Katastr nemovitostí

Předpisy:

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

K r a j s k ý s o u d v Plzni rozsudkem ze dne 27. 1. 1997, ve znění opravného usnesení téhož soudu ze dne 7. 5. 1999, potvrdil rozsudek O k r e s n í h o s o u d u v Sokolově ze dne 17. 5. 1996 ve výroku, kterým bylo určeno, že žalobce má právo hospodaření k označeným pozemkům; dále odvolací soud připustil zpětvzetí žaloby co do určení, že tyto pozemky jsou ve vlastnictví České republiky a v tomto rozsahu rozsudek soudu prvního stupně zrušil a řízení zastavil. Co do potvrzujícího výroku rozsudku odvolací soud přisvědčil závěru, že vlastnictví pozemků k 24. 5. 1991 (dnem účinnosti zákona č. 172/1991 Sb., o přechodu některých věcí z majetku České republiky do vlastnictví obcí – dále též jen "zákon") nepřešlo na žalované město dle § 2 odst. 1 písm. a) tohoto zákona, neboť jde – v intencích § 2, § 3 a § 23 zákona č. 44/1988 Sb., o ochraně a využití nerostného bohatství (horního zákona) – o pozemky zastavěné, přičemž důvod uvedený v § 2 odst. 1 písm. b) zákona nepřichází v úvahu. Tomuto závěru však především předřadil úvahu, podle níž ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona dopadá na pozemky, které se nacházejí v území obce (které tvoří jedno katastrální území nebo – člení-li se obec na části, jež mají vlastní katastrální území – soubor katastrálních území). Pozemky jsou však v katastrálním území D. N., obce D. N., nikoli v katastru žalovaného města. Podle přesvědčení odvolacího soudu by vlastnictví na žalovaného nepřešlo, ani šlo-li by o pozemky, které obec vlastnila k 31. 12. 1949. Podle ustanovení § 2 odst. 1 písm. c) zákona

by totiž k 31. 12. 1949 musela – se zřetelem k tomu, že zákon hovoří o "stavbě s pozemky", nikoliv o "stavbě a pozemcích" existovat stavba, se kterou by přešly i pozemky tvořící s ní jeden funkční celek. V řízení se přitom ani netvrdí, že stavby k 31. 12. 1949 existovaly. Odvolací soud uzavřel, že – vzhledem k tomu, že žalobce jako státní podnik, jemuž podle § 6 zákona č. 111/1990 Sb., o státním podniku, svědčí právo hospodaření pouze k majetku státu, má ve smyslu § 80 písm. c) o. s. ř. naléhavý právní zájem na určení tohoto práva. Stanovisko žalovaného, že proti právu hospodaření žalobce na pozemcích nemá námitek, nepokládal za právně rozhodné. Jelikož v rozhodnutí řešeným otázkám přisuzoval zásadní právní význam, připustil proti svému rozsudku výrokem dovolání.

Žalovaný podal proti rozsudku odvolacího soudu (prostřednictvím pracovníka vybaveného právnickým vzděláním) včas dovolání (podle obsahu směřující proti potvrzujícímu výroku ve věci samé), jehož přípustnost opírá o ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř., namítaje, že napadené rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci (tedy, že je dán dovolací důvod uvedený v § 241 odst. 3 písm. d/ o. s. ř.). Dovolatel má za nesprávné již to, že soud vyhověl žalobě na určení práva hospodaření k pozemkům, ač vlastnictví pozemků je v katastru nemovitostí připsáno jemu a považuje za nepřijatelné, že by na tomto základě mělo dojít – "ačkoliv zde není dán právní zájem" – ke změně zápisu v katastru nemovitostí. Uvádí dále, že je nutné posoudit naléhavý právní zájem žalobce ve vztahu k právu hospodaření, v situaci, kdy žalobce majetek sám neobhospodařuje a jako přebytečný či neupotřebitelný jej přenechává k využití soukromému subjektu. Dovolatel rovněž nesouhlasí se závěrem, že ustanovení § 2 zákona č. 172/1991 Sb. se netýká pozemků jsoucích mimo katastrální území obce. Nemovitý majetek se podle jeho názoru nemusí nutně krýt s katastrálním územím obce nebo jejích částí, což dokumentuje i okolnost, že dovolateli byly dle citovaného ustanovení navráceny mnohé nezastavěné pozemky daleko za hranicemi jeho katastrálního území či dokonce okresu. Proto požaduje, aby Nejvyšší soud rozsudek odvolacího soudu zrušil a věc vrátil soudu k dalšímu řízení.

Žalobce se k dovolání nevyjádřil.

Dovolání je přípustné podle § 239 odst. 1 o. s. ř., avšak není důvodné.

N e j v y š š í s o u d proto dovolání zamítl.

Z odůvodnění:

Dovolací soud přihlíží z úřední povinnosti k vadám vyjmenovaným v § 237 odst. 1 o. s. ř. (tzv. "zmatečnostem"), a (je-li dovolání přípustné) k jiným vadám řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci; jelikož tyto vady nebyly dovoláním namítány a z obsahu spisu nevyplývají, je dovolateli u dovolání, jehož přípustnost byla založena podle ustanovení § 239 odst. 1 o. s. ř., k dispozici pouze dovolací důvod ve smyslu § 241 odst. 3 písm. d) o. s. ř. (srov. rozhodnutí uveřejněné pod číslem 34/1994 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek). Tímto dovolacím důvodem, který byl jako jediný také uplatněn, je dovolací soud vázán, včetně toho, jak jej dovolatel obsahově vymezil (srov. § 242 odst. 1 a 3 o. s. ř.). Vzhledem k tomu, že odvolací soud nevymezil právně významné otázky výrokem rozhodnutí (srov. nález Ústavního soudu z 20. února 1997, sp. zn. III ÚS 253/96, uveřejněný v příloze sešitu č. 7, ročníku 1997, Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), je dovolání přípustné pro všechny právní otázky, na nichž napadený potvrzující výrok rozsudku spočívá (za samozřejmého předpokladu, že jejich řešení bylo dovoláním zpochybněno).

Právní posouzení věci je obecně nesprávné, jestliže odvolací soud posoudil věc podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Podle ustanovení § 2 odst. 1 zákona č. 172/1991 Sb. do vlastnictví obcí dnem účinnosti tohoto zákona přecházejí

a/ nezastavěné pozemky,

b/ pozemky zastavěné stavbami ve vlastnictví fyzických osob,

c/ stavby s pozemky tvořícími se stavbou jeden funkční celek,

které obce vlastnily ke dni 31. prosince 1949, pokud jsou ve vlastnictví České republiky a nepřecházejí do vlastnictví obcí podle § 1.

Jak se podává z argumentace obsažené v napadeném rozsudku, odvolací soud z tohoto znění zákona nevycházel. Zjevně přehlédl, že původně publikovaná verze zákona obsahovala chybu spočívající v tom, že slova "které obce vlastnily ke dni 31. prosince 1949, pokud jsou ve vlastnictví České republiky a nepřecházejí do vlastnictví obcí podle § 1" tvořila (pouze) přímou součást textu uvedeného pod písmenem c) a že náprava (do podoby citované výše) byla zjednána redakčním oznámením o opravě chyb, zveřejněným v částce 47, ročníku 1991, Sbírky zákonů. Odtud plyne závěr, jejž Nejvyšší soud formuloval již v rozsudku ze dne 28. 1. 1998, sp. zn. 3 Cdon 1305/96 a od kterého nevidí důvodu odchýlit se ani v této věci, totiž že pro přechod nezastavěných pozemků do vlastnictví obce podle § 2 odst. 1 písm. a) zákona se nevyžaduje, aby tyto pozemky náležely do katastrálního území obce nebo jejích částí. Tuto podmínku totiž ustanovení § 2 odst. 1 zákona (na rozdíl např. od ustanovení § 3 odst. 1 písm. a/ zákona) neobsahuje.

Nesprávnost výkladu ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona v uvedeném směru však ke zrušení napadeného výroku rozsudku nevede. Již v rozsudku z 8. 12. 1997, sp. zn. 3 Cdon 1374/96, uveřejněném v časopise Soudní judikatura č. 2, ročník 1998, pod číslem 17 (na nějž v podrobnostech odkazuje), Nejvyšší soud vysvětlil, že založil-li odvolací soud závěr o nedůvodnosti uplatněného nároku současně na dvou na sobě nezávislých důvodech, pak sama okolnost, že jeden z nich neobstojí, nemůže mít na správnost tohoto závěru vliv, jestliže obstojí důvod druhý. To platí i tehdy, nemohl-li být druhý důvod podroben dovolacímu přezkumu proto, že nebyl dovoláním dotčen.

Odvolací soud vedle shora vyvrácené teze založil své rozhodnutí též na závěru, že ustanovení § 2 odst. 1 písm. a) zákona se neuplatní, jelikož pozemky jsou zastavěny. Tento jeho úsudek ovšem dovoláním nikterak zpochybněn není. Za rozhodnou argumentaci v dotčeném směru nepovažuje Nejvyšší soud větu v dovolání, podle níž "uvedený názor soudu (rozuměj názor, že pozemky musejí náležet do katastru obce) je promítnut i do závěru odůvodnění rozsudku v části posuzování otázky zastavěnosti pozemku" (č. l. 47 odst. 1 in fine). Ve skutečnosti jsou oba závěry autonomní, jelikož úvaha, že nezastavěné pozemky nemusejí být v katastru obce, nikterak neovlivňuje závěr, že ve skutečnosti o nezastavěné pozemky nejde.

Pro výsledek dovolacího řízení je za daného stavu rozhodující námitka, již dovolatel uplatnil proti závěru o existenci naléhavého právního zájmu žalobce na požadovaném určení. Výklad podávaný právní teorií i soudní praxí je totiž jednotný v tom, že věcné projednání žaloby o určení, zda tu právní vztah nebo právo je či není, je průkazem naléhavého právního zájmu na tomto určení podmíněno.

Dovolateli lze přisvědčit, že určení práva hospodaření žalobce k pozemku by nemělo význam, jestliže by nemohlo ovlivnit stav zápisu v katastru nemovitostí, kde je jako vlastník pozemků zapsán žalovaný. Otázkou, jež se v dané souvislosti klade, je, zda úsudek, že na základě takového určení nemůže dojít ke změně zápisu v katastru nemovitostí, je správný.

Závěr, podle nějž se státní podnik může domáhat určení, že má ke sporným věcem právo hospodaření (vyslovený Nejvyšším soudem v rozsudku uveřejněném pod číslem 3/1997 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek), otázku, zda je dán naléhavý právní zájem na takovém určení, výslovně neřeší. Tvoří pouze přirozený doplněk závěru, jenž se z citovaného rozhodnutí (co do

důrazu kladeného na jeho zobecňující charakter) podává především, totiž, že státní podnik není oprávněn jednat v občanském soudním řízení za stát (jménem státu) a že nemůže mít naléhavý právní zájem na určení, že stát je vlastníkem.

Podle ustanovení § 6 odst. 1 zákona č. 111/1990 Sb., o státním podniku, tak jak platil v době vydání napadeného rozsudku, státní podnik hospodaří s věcmi a majetkovými právy, svěřenými mu při jeho založení, a dále s věcmi a majetkovými právy nabytými v průběhu jeho podnikání. Věci, s nimiž podnik hospodaří, jsou ve státním vlastnictví. Podle odstavce 2 podnik má právo majetek, se kterým hospodaří, držet, užívat jej a nakládat s ním v souladu s právními předpisy. Majetek může být podniku odňat pouze v případech a za podmínek stanovených zákonem.

Věci, s nimž státní podnik hospodaří, podle této úpravy sice jsou ve státním vlastnictví, veškerá dispoziční oprávnění k tomuto majetku (u vědomí všech zákonných omezení, jež se nehospodárnému nakládání se státním majetkem kladou) však má přímo státní podnik (ustanovení § 6 odst. 2 citovaného zákona o státním podniku svým obsahovým vyzněním plně odpovídá ustanovení § 123 obč. zák., vymezujícímu obecně obsah vlastnického práva). Z ustanovení § 5 odst. 1 zákona o státním podniku přitom vyplývá, že i při nakládání se státním majetkem, k němuž má právo hospodaření, vystupuje státní podnik v právních vztazích svým jménem a nese odpovědnost z těchto vztahů vyplývající. Státní podnik může mít (jak vystihl již odvolací soud) právo hospodaření právě jen ke státnímu majetku. Jinak řečeno, vlastníkem majetku, k němuž svědčí právo hospodaření státnímu podniku, z povahy věci nemůže být nikdo jiný než stát, tedy Česká republika.

Proto platí, že rozsudek, kterým soud vůči osobě zapsané jako vlastník nemovitosti v katastru nemovitostí (žalovanému) určí (za samozřejmého předpokladu, že žalovaným není stát), že státní podnik (žalobce) má k této nemovitosti právo hospodaření, je způsobilým podkladem pro změnu zápisu vlastnických vztahů v katastru nemovitostí (ve shodě s § 1 zákona č. 265/1992 Sb., o zápisech vlastnických a jiných věcných práv k nemovitostem, ve znění pozdějších předpisů) – potud, že namísto dosavadního vlastníka nemovitosti se zapíše do katastru vlastnické právo státu a právo hospodaření příslušného státního podniku (osoby z rozsudku oprávněné). Odtud se logicky podává, že naléhavý právní zájem žalobce na požadovaném určení je dán a závěry odvolacího soudu potud obstojí. Okolnost, jak žalobce v současnosti pozemky využívá, tu není rozhodná.

Na tomto základě lze uzavřít (vzhledem k tomu, co bylo řečeno výše o autonomní povaze závěrů odvolacího soudu o tom, že obec se nestala vlastníkem nemovitosti a o důsledcích, jež se pojí se skutečností, že jeden z těchto závěrů nebyl dovoláním zpochybněn), že dovolání důvodné není. Nejvyšší soud proto, aniž ve věci nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), dovolání zamítl (§ 243b odst. 1, část věty před středníkem, o. s. ř.).